

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1922 kl. 11 f. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om förbud mot s. k.
»schächtning».*

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 139, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Lithander* hemställt, att riksdagen måtte besluta, att den s. k schächtningen skall i allmän lag förbjudas.

Beträffande motionärens motivering för sin ifrågavarande hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om införande av bestämmelser mot onödigt plågende av husdjur vid slakt har tidigare upprepade gånger varit föremål för behandling inom riksdagen. *Historik.*

Redan vid 1887 års riksdag föreslogs i sådant syfte i en inom andra kammaren väckt motion, nr 80, en ändring i 18 kap. 16 § strafflagen. Nämnade motion blev, efter att hava avstyrkts av lagutskottet, av båda kamrarna avslagen. Ej heller vid 1894 och 1895 års riksdagar väckta motioner i ämnet vunno riksdagens bifall.

Då emellertid frågan ånyo upptogs genom en vid 1896 års riksdag inom första kammaren väckt motion, nr 30, beslöt riksdagen, att med bifall till det i motionen framställda yrkandet, i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 26) anhålla, »att Kungl. Maj:t täcktes dels låta utröna, om och till vilken utsträckning stadganden må kunna meddelas, i syfte att vid slakt av hemdjur minsta möjliga lidande medelst förutgående bedövning eller på annat ändamålsenligt sätt tillfogas djuren, dels ock, därest utredningen därtill föranleder, låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.»

Kungl. Maj:t uppdrog därefter åt justitiekanslersämbetet att yttra sig över den av riksdagen sålunda gjorda framställningen, såvitt den avsåge

ändring i eller tillägg till allmän lag. I sitt den 10 juni 1897 avgivna utlåtande anförde justitiekanslern, att det ej kunde bestridas, att vid slakt av hemdjur dessa alltför ofta utsattes för lidanden, som kunnat undvikas genom iakttagande av annat förfaringssätt vid nedslaktningen. Sedan såväl djurskyddsföreningarna som Konungens befallningshavande i länen gjort bemödanden att bland befolkningen sprida kunskap om lämpligare slaktsätt, syntes dock en ej oväsentlig förbättring uti ifrågavarande hänseende hava vunnits, och sådan torde ytterligare kunna förväntas. Om och i vilken utsträckning positiva föreskrifter rörande förfaringssättet vid slakt av hemdjur skulle under förhandenvarande förhållanden utan alltför stora praktiska olägenheter kunna tillämpas och upprätthållas, syntes böra göras till föremål för närmare utredning. Justitiekanslern ansåg emellertid uppenbart, att den speciella lagstiftningen på ifrågavarande område icke hade sin rätta plats i strafflagen. Ändring i eller tillägg till allmän lag syntes icke heller eljest betingas av riksdagens förevarande framställning.

Då ärendet därefter den 23 juli 1897 föredrogs inför Kungl. Maj:t i statsrådet, yttrade föredragande departementschefen, bland annat, följande:

I strafflagen syntes icke böra intagas några bestämmelser i syfte att vissa särskilda förfaringssätt vid slakt skulle betraktas såsom innebärande uppenbar grymhet mot kreatur. I allmänhet upptog nämligen 1864 års strafflag i överensstämmelse med vad som förekomme i de nyare strafflagarna endast de allmänna kännetecken, vilka utgjorde karaktären på ett brott, och undveke att därtill foga någon specialisering av olika handlingar, vid vilka dessa kännetecken skulle anses förefintliga; och giltigt skäl att med avseende å 18 kap. 16 § strafflagen avvika från denna grundsats hade icke under ärendets behandling blivit anført. En ändring i äldre olämpliga slaktbruk torde i främsta rummet kunna förväntas genom det allt mera fortskridande upplysningsarbete, som av justitiekanslern omnämnts. Men därjämte syntes det kunna ifrågasättas, huruvida för vinnande av samma ändamål föreskrifter skulle kunna utfärdas rörande förfaringssättet vid slakt, *där detta yrkesmässigt bedreves*. Huruvida en sådan speciell lagstiftning, vilken tydligen fölle inom näringslagstiftningens område, lämpligen kunde komma till stånd, krävde dock med nödvändighet närmare utredning.

På grund härav överlämnades ärendet för vidare handläggning till civildepartementet, som lät inhämta yttranden i frågan från överståthållarämbetet och Konungens befallshavande i samtliga län ävensom från medicinalstyrelsen.

När ärendet därefter den 1 februari 1901 ånyo föredrogs i statsrådet, förklarade Kungl. Maj:t, att riksdagens framställning icke skulle till vidare åtgärd föranleda.

Frågan var sedermera föremål för en inom andra kammaren vid 1903 års riksdag av herr Wavrinsky framställd interpellation.

Vid 1909 års riksdag väcktes åter motioner i ämnet (nr 50 i första kammaren och nr 194 i andra kammaren), varvid de yrkanden, som framförts i 1896 års riksdagsskrivelse återupprepades. Motionerna tillstyrktes av vederbörande utskott (första kammarens första tillfälliga utskott, utlåtande nr 10, och andra kammarens femte tillfälliga utskott, utlåtande nr 7) och biföllos av båda kamrarna.

Uti den skrivelse till Konungen, nr 152, som blev en följd av kamrarnas nyssnämnda beslut, framhöll riksdagen, att i en blivande lagstiftning i ämnet det allmänna krav borde uppställas, att med avseende å de djur, som vid slakten ej avlivades genom huvudets skiljande från kroppen, bedövning skulle föregå blodavtappingen. Beträffande schäktingen heter det dock:

»Vad angår slakt efter judisk metod, äro meningarna mycket delade, huruvida detta slaktsätt, där det utövas av fullt sakkunnig och skicklig person, kan sägas vara förenat med större grymhet eller lidande för djuren än så kallad bedövningsslakt; och torde härutinnan en utredning böra verkställas av sakkunniga.»

1909 års riksdagsskrivelse synes fortfarande vila i avvaktan på Kungl. Maj:ts avgörande. Enligt vad som upplysts från justitiedepartementet, har dock frågan om bestämmelser mot djurplågeri vid slakt under senaste tiden varit föremål för utredning inom departementet, och förslag till lagstiftning i ämnet torde möjligen vara att förvänta redan till nästkommande års riksdag.

Tillvägagångssättet vid schakten eller slakten enligt judisk ritus har både i Sverige och i utlandet sedan länge påtalats av djurskyddsföreningar och för djurskyddsrorelsen intresserade personer, vilka funnit detsamma grymt och ägnat att orsaka slaktdjuren onödiga lidanden. Särskilt i Schweiz och Tyskland har schäktfrågan givit anledning till livliga strider. I det förra landet har frågan till och med år 1893 gjorts till föremål för folkomröstning, vilken hade till följd, att schäkt utan föregående bedövning förbjöds i den schweiziska grundlagen. Även i Sachsen är schäkt utan föregående bedövning förbjuden. I en del andra tyska stater är schakten visserligen tillåten, men särskilda bestämmelser hava där utfärdats för slakt enligt nämnda metod i avsikt att förhindra onödigt plågande av slaktdjuren. I Finland stadgades genom en förordning den

*Utskottets
yttrande.*

14 augusti 1902, att slakt av husdjur, med undantag av fjäderfä, endast fick äga rum efter djurets bedövande. Slakt enligt schächtmetoden blev alltså härigenom förbjuden. Detta förbud upphävdes emellertid redan den 13 augusti påföljande år, då föreskrift utfärdades om att i Finland vistande mosaiska trosbekännare skulle tillåtas bedriva slakt av husdjur på sätt nämnda trossamfunds bestämmelser föreskrev.

I övriga länder, däribland Sverige, synas några särskilda bestämmelser, innefattande förbud mot schächtning, icke finnas. Vad vårt land beträffar, kan dock schächtningen enligt utskottets mening anses vara tillåten endast i den mån förfaringsättet därvid icke faller under bestämmelserna i 18 kap. 16 § strafflagen. Enligt nämnda lagrum, sådant detsamma lyder enligt lag den 6 maj 1921, skall den, som i behandling av djur visar uppenbar grymhet, genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes, straffas för djurplågeri med böter eller, om djurplågeriet är av svår beskaffenhet eller omständigheterna eljest synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader. Ifrågavarande lagrum erhöll sin nuvarande lydelse efter beslut av 1921 års riksdag med anledning av en i ämnet framlagd proposition, nr 6. Nämnda proposition hade tillkommit med anledning av i riksdagen upprepade gånger uttalade önskemål om en utvidgning av begreppet straffbart djurplågeri. Enligt föredragande departementschefens i propositionen uttalade mening borde såsom sådant anses varje handling, som kunde betecknas som misshandel av ett djur, således varje handling, som tillskyndade djur lidande av ej alltför obetydlig beskaffenhet och icke varit av omständigheterna påkallad.

Första lagutskottet, som behandlade propositionen, framhöll i sitt utlåtande, nr 11, att det vore av vikt att tillse, att varje sådan behandling av djur, som av den allmänna uppfattningen stämplades såsom rättsstridig, komme att inrymmas under de i lagen givna straffbestämmelserna för djurplågeri. Prövostenen på en ny lag borde enligt utskottets mening i första hand vara, om det genom densamma bleve lättare att beivra sådana fall av otillbörlig behandling av djur, beträffande vilkas hänförande till straffbart djurplågeri dittills tveksamhet möjligen kunnat råda. I enlighet med nämnda grundsatser formulerades därefter den lydelse av paragrafen i fråga, som sedermera godkändes av riksdagen.

För den händelse att vid den judiska slakten förekommer ett förfarande, som kan sägas ådagalägga uppenbar grymhet vid behandlingen av slaktdjuren, måste alltså ett sådant förfarande redan enligt nu gällande lag anses straffbart. En strafflagsändring i den av motionären föreslagna riktningen kan därför icke anses vara påkallad av något verkligt behov.

Utskottet finner sig därför av denna anledning icke kunna tillstyrka motionen.

Härtill kommer dessutom, att det enligt utskottets mening icke kan vara lämpligt eller riktigt att i allmänna strafflagen införa ett specialstadgande av den natur, som av motionären föreslagits. Såsom redan i justiekanslersämbetets förutnämnda yttrande framhållits, har den speciella lagstiftningen beträffande förfarandet vid slakt icke sin plats i den allmänna strafflagen. Skola åter i vår lagstiftning införas särskilda bestämmelser för reglerande av förfaringssättet vid slakt enligt judisk ritus, bör detta lämpligen ske i samband med införandet av en särskild slaktlag. Såsom förut omnämnts, är frågan om en sådan för närvarande under utredning. Intill dess denna utredning avslutats, torde några åtgärder från riksdagens sida, som kunna föregripa densamma, icke lämpligen böra vidtagas.

Utskottet får alltså hemställa,

att ifrågavarande motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1922.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Vid behandlingen av förestående ärende hava närvarit: herrar Petterson i Södertälje, Hederstierna, Jacob Larsson, Pers,* Klefbeck, Edw. Larson,* Westman, Sandegård, Pettersson i Bjälbo,* Strid, E. I. Lindley,* Leo, Johansson i Brånalt, Carlsson i Hällsbäck,* Söderberg och Olsson i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.